

Nr 292.

Av herr **Gränebo m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1949/50 till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m.

I propositionen nr 116 angående anslag för nästa budgetår till åtgärder för arbetsmarknadens reglering har Kungl. Maj:t föreslagit fortsatt tillämpning av gällande dyrortsgruppering av kontantunderstöden till de arbetslösa. Denna indelning i dyrortsgrupper av landets kommuner följer den gruppering, som enligt 1935 års folkpensioneringslag gällde till den 31 december 1947. Dyrortsgraderingen av kontantunderstöden avser sålunda tre grupper, varvid emellertid är att märka att hyreshjälpen påbyggt med ytterligare tre grupper och därför i realiteten omfattar sex dyrortsgrupper. Statsmakten ha beslutat att hyreshjälpen till de arbetslösa i de tre största städerna, Malmö, Göteborg och Stockholm, skall utgå med större belopp än som ansetts tillräckligt för grupp III, såsom framgår av nedanstående sammanställning.

Högsta dagunderstödet uppgår nu till följande belopp.

Ortsgrupp	Ensam person	Makar	Varje barn
	kr./dag	kr./dag	kr./dag
I	3: 50	4: 75	1: —
II	3: 75	5: —	1: —
III	4: —	5: 25	1: —

De högsta beloppen för hyreshjälpen äro nu följande.

Ortsgrupp	Ensam person	Makar
	kr./mån.	kr./mån.
I	20: —	40: —
II	30: —	60: —
III	45: —	90: —
Malmö	50: —	100: —
Göteborg	60: —	120: —
Stockholm	75: —	150: —

År 1947 uppdrog Kungl. Maj:t åt dåvarande arbetsmarknadskommissionen att i samråd med socialstyrelsen företaga en allmän översyn av grunderna för kontantunderstöden. I proposition om anslag till arbetsmarknadens reglering till detta års riksdag anförde föredragande statsrådet, att dyrortsgraderingen av kontantunderstöden borde bibehållas, tills den igångsatta översynen verkställts. Riksdagen uttalade i anslutning härtill att den förutsatte att ett på den företagna utredningen rörande bl. a. dyrortsgrupperingens slopande grundat förslag skulle komma att föreläggas

1948 års riksdag. Emellertid förelades icke något förslag med dylik innebörd 1948 års riksdag, då utredningen aldrig fullföljdes av vederbörande ämbetsverk. Sedermera har en särskild utredningsman tillkallats, vilken avgivit en promemoria angående dyrortsgrupperingen av kontantunderstöden. Utredningsmannen har icke kunnat underlåta att konstatera att skillnaderna beträffande andra levnadskostnader än bostadskostnaderna äro så obetydliga att det numera icke finnes anledning att dyrortsgradera dagunderstödet. Det vore därför riktigast att slopa dyrortsgraderingen och införa ett och samma maximibelopp för dagunderstödet att gälla för alla landets kommuner.

Emellertid drager utredningsmannen icke konsekvenserna av sin egen undersökning utan föreslår att gällande dyrortsgradering skall bibehållas. Det framhålles att en höjning av dagunderstödet till för grupp III gällande belopp skulle ge upphov till allvarliga betänkligheter först och främst av finansiell natur men även av andra skäl. Enligt utredningsmannens mening skulle, om dagunderstödet för de arbetslösa på nämnt sätt höjdes, förhållandet mellan arbetslöshetskassornas försäkringsförmåner och arbetslöshetsnämndernas understöd komma att rubbas.

Vi vilja till en början understryka att det förhållandet att arbetslöshetskassornas daghjälsbelopp äro dyrortsgraderade icke medför att även dagunderstöden för de arbetslösa skola vara dyrortsgraderade. Tvärtom tala starka skäl för att dyrortsgrupperingen av dagunderstöden nu avskaffas, så att sedan även daghjälsbeloppen komma att utgå med enhetliga belopp. Enligt vår mening är den riktiga utvecklingen att dyrortsgraderingen av olika förmåner efter hand upphör på alla områden. Detta gäller alldeles särskilt de fall, där bidrag till bostadskostnaderna ansluta sig till de verkliga hyreskostnaderna för olika orter. Vi vilja framhålla att de allmänna ålderspensionerna icke längre variera efter dyrortsgrupp utan utgå med samma belopp för hela landet. Vidare har försvarets socialbyrå framlagt förslag om enhetliga familjebidrag till de värnpliktiga, ett förslag som regeringen dock ännu inte tagit ställning till. Enligt vår uppfattning bör sålunda dyrortsgraderingen av dagunderstöden till de arbetslösa slopas och fastställas att utgå med de för grupp III gällande maximibeloppen.

Beträffande innehållet i den föreslagna nya hjälpkungörelsen har bl. a. den ändringen vidtagits att den, som på grund av arbetslöshet är föremål för hjälpverksamhet eller åtnjuter fattigvård, icke bör, som hittills stadgats, diskvalificeras som ordförande, ledamot eller suppleant i särskild arbetslöshetsnämnd. Departementschefen framhåller att det hittillsvarande stadgandet ursprungligen haft till syfte att förebygga missbruk vid hjälpverksamhetens bedrivande. På grund av den kontroll, som länsarbetsnämnderna numera utöva, skulle det inte längre vara nödvändigt att bibehålla denna bestämmelse. Enligt vår mening måste det i princip vara riktigt att den

som på grund av arbetslöshet är föremål för hjälpverksamhet icke bör vara ordförande, ledamot eller suppleant i särskild arbetslöshetsnämnd. Det kan därför ifrågasättas huruvida icke gällande bestämmelse borde bibehållas även i den nya hjälpkungörelsen.

Genom den av statsmakterna företagna investeringsbegränsningen har ett betydande antal byggnadsarbetare icke kunnat beredas sysselsättning inom sitt gamla yrke. Då genom utbyggnad av exportindustrierna brist på arbetskraft uppkommit inom verkstadsindustrien, ha myndigheterna eftersträvat att överföra friställda byggnadsarbetare till dessa områden av näringslivet. Emellertid ha svårigheter uppstått att varaktigt överflytta byggnadsarbetare till metallindustrien. Orsaken härtill torde främst vara att lönerna inom verkstadsindustrien ligga avsevärt under lönerna inom byggnadsverksamheten, vilket särskilt gäller okvalificerad arbetskraft. En bestående ändring i riktning mot större rörlighet hos arbetskraften från byggnadsverksamheten till metallindustrien synes knappast möjlig att uppnå, förrän en utjämning av lönerna mellan olika näringsgrenar kommit till stånd.

I här behandlade proposition har departementschefen framlagt vissa förslag om ändrade grunder för ersättning åt deltagare i omskolningskurser med sikte på metallindustrien. De innebära att byggnadsarbetare, som deltaga i sådana omskolningskurser, skola erhålla ersättning enligt verkstadsavtalets minimilönebestämmelser jämte i vissa fall hyresbidrag. Vid vanliga yrkesutbildningskurser för arbetslösa få deltagarna dels viss lägre timpenning, dels behovsprövat kontantunderstöd bestående av dagunderstöd och hyreshjälp. För ensamstående och familjeförsörjare utan barn bli de ersättningar som föreslås utgå till byggnadsarbetare vid omskolningskurser avsevärt förmånligare än de bidrag som hittills utgått vid utbildningskurser för arbetslösa.

Det kan ifrågasättas huruvida syftet med omskolningskurserna för friställda byggnadsarbetare trots betydande kostnader verkligen uppnås. Tidigare erfarenheter av försök att överflytta byggnadsarbetare till andra yrken mana knappast till efterföljd. Vidare bör understrykas att kurserna beräknas pågå under sex månader, under vilken tid sysselsättningsförhållandena hinna förändras avsevärt både inom byggnadsverksamheten och inom industrien. Man kan befara att de byggnadsarbetare som omskolas endast i ringa utsträckning och i så fall endast under kortare tid komma att arbeta inom verkstadsindustrien. Slutligen bör beaktas den inverkan förmånerna åt deltagarna i omskolningskurser för byggnadsarbetare kunna komma att utöva på rekryteringen till verkstadsindustrien från andra yrkeskategorier. Det förtjänar att i detta sammanhang erinras om huru det bidragssystem som tillämpades för den ovana arbetskraften i skogarna under kriget högst menligt påverkade tillgången på van arbetskraft.

Departementschefen föreslår vidare att omskolningskurser, vid vilka på motsvarande sätt ersättning skall utgå enligt verkstadsavtalets minimilönebestämmelser, även skall anordnas för kvinnor. Enligt den uppfattning som hyses av de närmast sakkunniga på detta område, nämligen verkstadsindustrien, föreligger icke något behov av en statlig förutbildning av kvinnlig arbetskraft. Då av allt att döma de kvinnor som söka sig till industrien kunna få anställning utan föregående utbildningskurs, saknas anledning att öppna omskolningskurser för kvinnlig arbetskraft till verkstadsindustrien.

Med stöd av vad som ovan anförts hemställes,

att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 116 måtte besluta att beträffande kontantunderstöden upphäva dyrortsgraderingen av dagunderstöden, så att understöden maximeras till de för närvarande för ortsgrupp III gällande beloppen, samt att i övrigt beakta de i motionen framförda synpunkterna.

Stockholm den 6 april 1949.

C. P. V. Gränebo.

L. Tjällgren.

Arthur Heiding.

Ivar Persson.
